

Fot. Dorota Piwowar

LIDIA NOWACKA
(14 stycznia 1955 – 3 lutego 2019)

Ci, co odchodzą, wciąż z nami są
i żyją sobie obok nas.
Patrzą z miłością na nasze dni
i czasem się śmieją przez łzy.

Jacek Cygan. 1997. Jawa

Środowisko wrocławskich archeologów z zalem pożegnało w dniu 8 lutego 2019 roku na Cmentarzu św. Wawrzyńca we Wrocławiu Lidię Nowacką, od lat pracującą w Instytucie Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk. Pani Lidia była naszą koleżanką z pracy. Niektórzy z nas poznali Ją znacznie wcześniej, jeszcze na studiach. Można by pomyśleć, że tyle czasu upłynęło, tyle chwil się z Nią spędziło, jednak za mało... Tak po prostu, dzień za dniem mijaliśmy się na korytarzach Instytutu, czasami zamieniliśmy z Nią parę słów, każdy z nas zajęty swoimi sprawami. Życie

straciła tak niedawno, że jeszcze nie przyzwyczailiśmy się do myśli, że Jej już nie ma z nami.

Lidia Nowacka, córka Rozalii i Wacława, urodziła się 14 stycznia 1955 roku we Wrocławiu. W szkole interesowała się naukami ścisłymi, ukończyła Technikum Chemiczne. Jak sama powtarzała, zawsze lubiła historię i dlatego w 1975 roku podjęła studia na kierunku archeologii na Uniwersytecie Wrocławskim. W tym samym roku, pod opieką Profesora Włodzimierza Wojciechowskiego, odbyła swoją pierwszą praktykę terenową na stanowisku w Skoroszowicach.

Niestety, na drugim roku studiów niespodziewanie zmarła matka Pani Lidii. Strata ta zaważyła na Jej dalszych losach i wyborach. W 1980 roku Lidia Nowacka uzyskała absolutorium, a w 1985 roku obroniła pracę magisterską pt. „Studium porównawcze kultury pucharów lejkowatych między grupą wschodnią a południowo-wschodnią”. Jej promotorem był Prof. W. Wojciechowski.

W trakcie studiów wraz z Profesor Anną Kulczyką-Leciejewiczową brała udział w pracach wykopaliskowych prowadzonych na neolitycznych osadach w Strachowie. Współpraca z Panią Profesor zaowocowała propozycją pracy i w 1978 roku Lidia Nowacka została zatrudniona w Zakładzie Archeologii Nadodrza Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu (obecnie Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Ośrodek Badań nad Kulturą Późnego Antyku i Wczesnego Średniowiecza). Pracowała w IAE PAN przez prawie czterdzieści lat. Na początku lat 80-tych brała udział w pracach gabinetowych nad dokumentacją i zabytkami pozyskanymi z badań na Ostrówku w Opolu. Uczestniczyła m.in. w trwających kilkanaście lat pracach wykopaliskowych prowadzonych przez Profesora Sławomira Moździocha na wczesnośredniowiecznym grodzie w Bytomiu Odrzańskim, gdzie od samego początku zarządzała sprawnie procesem wykonywania dokumentacji i opracowywania zabytków. Brała udział także w badaniach dr. Mariana Rulewicza w Szczecinie. Od 1992 roku przez kilkanaście kolejnych lat, razem z Prof. S. Moździochem i Prof. A. Mierzwiskim uczestniczyła w licznych nadzorach archeologicznych prowadzonych na średniowiecznych i nowożytnych stanowiskach na obszarze Dolnego Śląska (m.in. inwestycje: Mirków-Twardogóra, Goszcz, Trzebnica, Milicz, Wierzchowice, Twardogóra), a także na terenie Wrocławia (m.in. inwestycje: Wrocław-Ołbin, Wrocław-Kozanów, Wrocław-Kuźniki, Wrocław-Leśnica, Wrocław-Mokra, Wrocław-Gaj-Kozanów-Pilczyce). Była kierownikiem nadzorów archeologicznych prowadzonych na Partynicach (2005 r.) i Ołbinie (2006 i 2008 r.). Jest współautorką kilkunastu artykułów naukowych, głównie dotyczących badań w Strachowie i Bytomiu Odrzańskim. Lidia Nowacka była także odpowiedzialna za archiwum wrocławskiej placówki, troszczyła się o inwentaryzację i magazynowanie pozyskanych w trakcie badań zabytków. W ostatnich latach brała czynny udział w pracach zespołu badawczego, kierowanego przez Profesor Martę Młynarską-Kaletynową, zajmującego się opracowaniem i wydawaniem kolejnych tomów

„Atlasów historycznych miast Polski”. Projekt ten od lat realizowany jest w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”. Przy współudziale Pani Lidii Nowackiej powstały „Atlasy” dolnośląskich miast takich jak Wrocławia, Milicza, Strzelina, Trzebnicy, Strzegomia i wielu innych.

Przez cały okres życia zawodowego pełniła różnorakie funkcje związane z gromadzeniem i porządkowaniem danych źródłowych, funkcje niezbędne w procesie badań naukowych, a tak rzadko w wystarczający sposób zauważane i doceniane. Bez Jej udziału nie powstałyby monografie wielu znanych stanowisk archeologicznych badanych przez wrocławski Ośrodek IAE PAN.

Pani Lidia nie była osobą samotną. Byli z nią przyjaciele i grono życzliwych Jej osób. Już w trakcie trwania studiów koleżanki i koledzy nazywali Ją „Lili”. Lubiła swoją pracę, nigdy nie odmawiała pomocy. Kochała książki. Oprócz publikacji poświęconych archeologii, czytywała kryminały Agathy Christie. Kolekcjonowała figurki słoni. Jej największą pasją były podróże, zwiedziła pięć kontynentów. Co roku wyruszała na kolejną wyprawę z najbliższymi osobami, zawsze zabierając ze sobą swój ulubiony aparat fotograficzny. Miała jeszcze tyle planów, Jej marzeniem było zdobycie szczytu góry Ararat. Niestety, w nierównej walce z bardzo ciężką chorobą, zwyciężyła ta ostatnia. Odeszła 3 lutego 2019 roku. Była przy niej w tamtej chwili Jej najwierniejsza przyjaciółka – Dorota.

Wisława Szymborska po stracie najbliższej osoby, w jednym z wierszy napisała: „Ktoś tutaj był i był, a potem nagle zniknął i uporczywie go nie ma”. Lidia Nowacka z nami była i była, niespodziewanie opuściła nasz świat i nam Jej brakuje. Życie Pani Lidki przeminęło, a my zapamiętamy Jej delikatny uśmiech i wrodzoną nieśmiałość.

*Koleżanki i koledzy
z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN;
Dorota Płowar*

Adres Autorki:

Dr Małgorzata Markiewicz
Ośrodek Badań nad Kulturą Późnego Antyku
i Wczesnego Średniowiecza
Instytut Archeologii i Etnologii PAN
e-mail: mma@arch.pan.wroc.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-1204-8277>